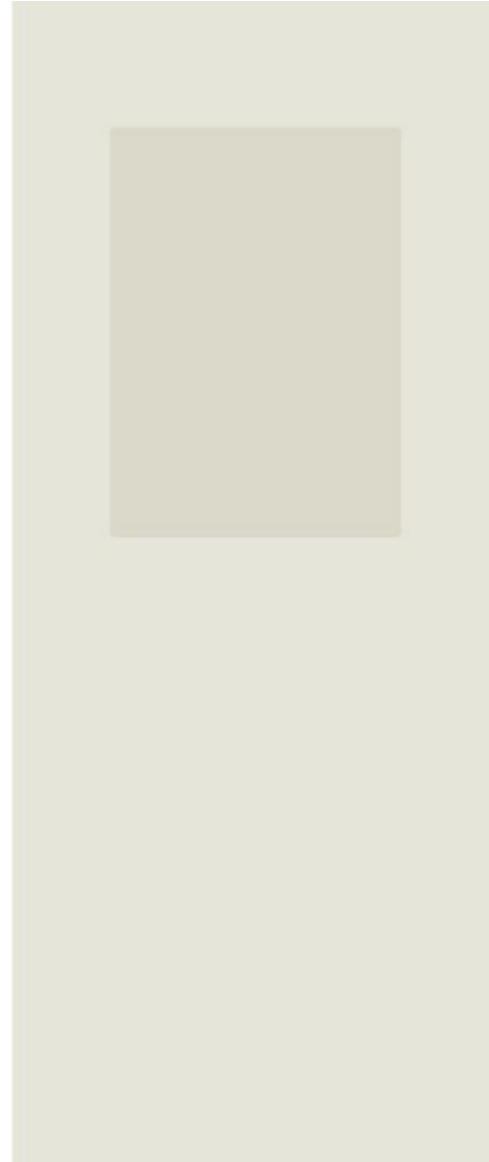
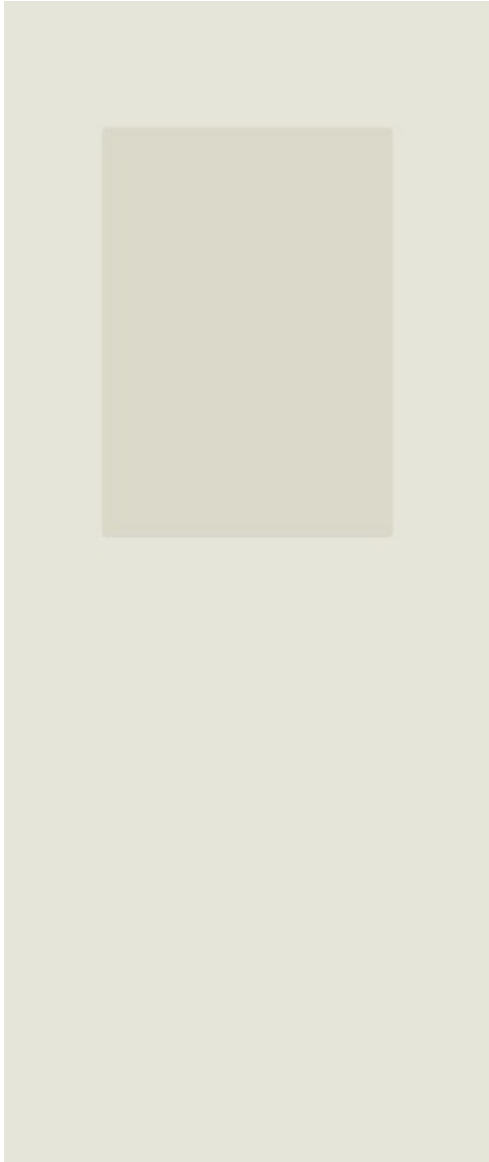

FJODOR DOSTOJEVSKIJ

TVÅ HUMORESKER

LITTERATUREN PÅ VÄGGEN

Illustratör: *Adam Dahlstedt*

Postern finns att köpa i begränsad upplaga.
40x60 cm, med högsta kvalitet på blankt affischpapper.
Ca-pris 200 kronor plus porto.
Köp, eller se övriga titlar till salu på:

tgr.am/humoresker

ÖVRIGA OCH KOMMANDE KLASSIKER FRÅN TELEGRAM

Telegrams klassiker utkommer med 10 nya titlar varje månad. Det är allt från ”Svenska klassiker” och ”Amerikansk noir” till ”Romanens mödrar” och ”Vampyrromaner”. Det är litteratur som tar plats, litteratur som vi personligen älskar och som ofta inte längre finns i tryck.

Vill du få månatliga uppdateringar om kommande titlar och ta del av förmånliga erbjudanden skicka namn och mejladress till info@telegramstudios.com. Dina uppgifter kommer inte användas i något annat syfte än detta mejlutskick.

[Fler klassiker från Telegram](#)

Två humoresker består av två humoristiska noveller: *Den främmande damen och herrn under sängen* som gavs ut redan 1848 och *Krokodilen* som tillkom 1865 i ett nytt skede av Dostojevskijs karriär och liv.

De båda berättelserna visar på en relativt okänd sida av författaren i egenskap av farsartade, lättsinniga komedier. Något som är sällsynt i den i övrigt djupa och tungsinta produktionen. De allvarliga, psykologiskt slående och grundliga personporträtten som är Dostojevskijs signum får här stå tillbaka för en gäckande satir.

Den främmande damen och herrn under sängen är en farsartad berättelse om misstanke, bedragna äktmän och omotiverad svartsjuka dragen till sin yttersta spets. Men inte minst kretsar berättelsen kring den dråpliga situationskomik som kan uppstå då två personer ska gömma sig under en och samma säng.

Krokodilen (fullständig titel: *Krokodilen: En ovanlig historia eller en passage i passagen – En sannfärdig berättelse om hur en viss herre vart levande slukad av en krokodil i Passagen med hull och hår och vad följden blev av detta.*) är lika delar briljant som absurd berättelse: argsint, surrealistisk, hånfull och kanske det roligaste Dostojevskij skrivit. I denna korta historia visar Dostojevskij sitt förakt för socialism på ett för honom ovanligt direkt och öppet sätt. Den ”sanna historien” handlar om

en man som plötsligt sväljs levande av en krokodil men som överlever och fortsätter att utföra sina plikter och predika socialistiska teorier inifrån krokodilens mage.

Fjodor Dostojevskij är en av de mest lästa och betydande författarna genom tiderna. Än i dag, över hundratrettio år efter hans död räknas hans verk till de några av de främsta inom världslitteraturen. I hans böcker behandlas ofta de stora frågorna då han, träffande och tidlöst, dissekerar den mänskliga naturen i spänningen mellan det låga och sublima.

Dostojevskijs böcker har blivit översatta till fler än 170 språk och har influerat en rad framstående författare och filosofer som Hemingway, Chekhov, Sartre och Nietzsche.

BIOGRAF

Fjodor Dostojevskij är en av de mest lästa och betydande författarna genom tiderna. Än i dag, över hundratrettio år efter hans död räknas hans verk till de några av de främsta inom världslitteraturen. I hans böcker behandlas ofta de stora frågorna då han, träffande och tidlöst, dissekerar den mänskliga naturen i spänningen mellan det låga och sublimes.

Dostojevskij var inte bara romanförfattare utan även filosof, journalist och novellist. Han var aktiv från 1846 fram till sin död 1881 med en produktion som omfattar bland annat 11 romaner, 3 noveller och 17 kortromaner.

Hans litterära verk utforskar det mänskliga psyket och kretsar ofta kring sjuklighet och själslig oro vilket speglar kontexten för hans skrivande som är ett oroligt samhällsklimat där många förändringar står för dörren, i 1800-talets Ryssland. Det är en tid när traditionen sätts på prov, socialistiska tankegångar börjar spridas, och religionen ifrågasätts vilket utmanar den tidigare självklara sociala ordningen.

Hans texter bär ofta på politiska undertoner och ger då uttryck för en samhällskritisk och många gånger konservativ hållning i aversion mot det moderna och gudlösa. Dostojevskij tillhör den realistiska skolan och skyr inte skildringar av fattigdom, sjukdom och misär vilket alltid skildras helt befriat från sentimentalitet.

Han började skriva i 20-årsåldern och hans första roman *Arma människor* publicerades 1846, när han var 25 år gammal. Till hans mest uppmärksammade verk räknas *Brott och straff* (1866), *Idioten* (1869) och *Bröderna Karamazov* (1880).

Dostojevskijs böcker är översatta till fler än 170 språk och uppges ha influerat en rad framstående författare och filosofer som Hemingway, Chekhov, Sartre och Nietzsche.

Uppväxt och ungdomsår

Fjodor Mikhailovich Dostojevskij föddes den 11 november 1821 som den andra i ordningen av en syskonskara på sju. Han växte upp i familjehemmet som låg i anslutning till Mariinsky fattigsjukhus där fadern Mikhail Dostojevskij var anställd som läkare. Syskonen kom därför tidigt att möta de lägre samhällsklassernas tillvaro. Fadern som hade adliga anor, bröt tidigt med sin familj och valde en bana inom läkaryrket i stället för den tilltänkta prästkarriären. Familjen åtnjöt därför varken högt anseende eller rikedomar, men i samband med en befordring förvärvade fadern något högre status såväl som en fastighet i Daravoye en bit utanför Moskva. Fadern var strikt religiös och barnen fostrades traditionsenligt i den rysk-ortodoxa kyrkan.

Dostojevskij introducerades tidigt för litteraturen genom sagor och hans föräldrar såg till att han bekantade sig med ett brett utbud av både ryska och utländska författare. Vid fyra års ålder lärde han sin mor honom att läsa och skriva med hjälp av bibeln.

När Dostojevskij bara var 15 år dog hans mor och runt samma tid tvingades han lämna sina akademiska studier för att i stället satsa på en karriär inom militären. Han vantrivdes på militärakademien på grund av sitt bristande intresse för de tekniska ämnena, i stället föredrog han me

konstnärliga ämnen som teckning och arkitektur. Hans vänner uttryckte det som att det inte fanns någon student på institutionen med mindre militär läggning än Dostojevskij då han var klumpig till sin karaktär. Uniformen satt dessutom mycket illa och han bar geväret som om det vore en boja som tvingats på honom.

Dostojevskij var tillbakadragen och annorlunda vilket gjorde honom till det svarta fåret bland de 120 klasskamraterna. Han blev dock ändå respekterad tack vare att han stod upp för rättvisan och öppet kritiserade korruption och visade solidaritet med de nykomna. Till följd av hans inbundna karaktär och intresse för religiösa frågor fick han smeknamnet "Monk Photius"*. (*Photius verkade i Konstantinopel under 800-talet och anses vara en av de mest inflytelserika patriarkerna inom den ortodoxa kyrkan)

I sina senare texter skulle han komma att förkasta både katolicismen och protestantismen. Den senare ansåg han vara en självmotsägelse och förutspådde att protestantismen skulle förlora inflytande. Katolicismen anklagade han för att bry sig mer om sociala frågor än andliga. Istället förespråkade han den renläriga rysk-ortodoxa kyrkan då han menade att inga samhällsproblem skulle uppstå om alla levde i enlighet med sann kristlighet.

Efter examen arbetade han som ingenjör, men hade också fått ett växande intresse för hasardspel, något som kom att förfölja honom resten av livet och vara en återkommande orsak till ansträngd ekonomi. På grund av spelandet återfann han dock sin akademiska ådra då han nödgades översätta texter för att tjäna extra pengar.

De översatta texterna blev ingen större framgång och tillsammans med det begynnande spelmissbruket blev den ekonomiska situationen allt värre. Han tvingades utöka sin extra inkomst ytterligare, vilket drev honom att påbörja sin första roman. Dostojevskij skrev *Arma människor* i en delad lägenhet med vännen, Dmitry Grigorovich från akademien. Romanen färdigställdes 1845 efter nio månaders arbete och gavs ut 15 januari 1846. Rumskamraten tog manuskriptet till poeten Nikolaj Nekrasov som såg verkets potential och visade upp den för en kritiker vid namn Vissarion Belinsky. Han ska ha beskrivit verket som Rysslands första "samhällsroman". Han var en av den tidens mest inflytelserika litteraturkritiker och kunde se till att romanen blev utgiven. Boken blev en räddning för Dostojevskij då den kom att bli en kommersiell succé.

Det nyfunna litterära intresset fick honom snart att avsäga sig den militära karriären. Debuten introducerade honom till S:t Petersburgs litterära kretsar och han var rädd att militäryrket skulle stå i vägen för hans konstnärliga anseende. Samtidigt kunde han nu få möjligheten att ägna sin fulla tid åt skrivandet.

Politiskt uppvaknande och de svåra åren

Både debutromanen och hans andra roman *Dubbelgångaren* som publicerades senare samma år var tydligt inspirerade av Nikolaj Gogols Petersburgberättelser där bland annat den välkända novellen *Kappan* inräknas.

Vid denna tid upptäcker också Dostojevskij politiken, han attraherades framförallt av socialismen, dess logik och rättvisefilosofi. Vänskapen med Belinsky och texter av de franska socialisterna som Fourier, Cabet, Proudhon och Saint Simon fördjupar hans kunskaper och intresse för ideologin. Det delade socialistiska intresset till trots kom de båda herrarna Dostojevskij och Belinsky ändå att gå

skilda vägar på grund av den ansträngda relation som växte i takt med Belinskys övertygande ateism och religionsförakt.

Hans andra roman *Dubbelgångaren* fick dessvärre inte samma kommersiella genomslag som debuter. Boken gavs dåliga recensioner och samtidigt fick Dostojevskij problem med hälsan och drabbades av oftare av de anfall som senare diagnostiserades med epilepsi. Trots motgångarna fortsatte han skrivandet och mellan 1846–1848 publicerades flera kortare berättelser i magasinet "Notes of the Fatherland" (ungefärlig översättning: *Fäderneslandets årsbok*) däribland *Herr Prochartjin*, *Värdinnan*, *Ett svagt hjärta* och *Vita nätter*. Då inte heller dessa texter blev någon framgång försattes Dostojevskij återigen i ekonomisk nöd.

Till följd av detta sökte han stöd hos en grupp av utopiska socialister kallade Betekov-cirkeln. De utgjorde en sammansvetsad gemenskap som blev avgörande för hans överlevnad. När gruppen upplöstes gick han i stället med i Petrashevsky-cirkeln, ett socio-kristet samfund grundat av Mikhail Petrashevsky. Den senare var en ivrig förespråkare för sociala reformer i landet och kritiserade samhällsapparaten vilken inte gillades av den ryska staten.

Dostojevskij kom senare i livet att röra sig bort från den utopiska socialismen till att omfamna idéer om rysk självständighet och konservatism. Han gav då uttryckt för en stark oro för det moderna samhällets moraliska förfall som var på väg bort från den renläriga kristendomen.

I sina mer samhällsdebatterande texter vände han sig mot både demokrati och oligarki då han ansåg att de bägge systemen saknade helhetsperspektiv. Demokraterna menade han brydde sig bara om de fattiga och oligarkerna såg efter de rikas bästa, ingen frågade sig vad "samhället" behövde utan stirrade sig blinda på en enskild samhällsgrupp.

1849 blev han arresterad på grund av sitt samröre med Petrashevsky då gruppen anmäldes för att konspirera med rebelliskt uppsåt. Trots att Dostojevskij bara stundtals deltagit i gruppens sammankomster och främst utnyttjat deras bibliotek blev han alltså indragen. Han anklagades främst för att ha läst och spridit kopior av Belinskys texter däribland *Korrespondens med Gogol*. I anklagelserna hävdades att texterna kritiserade rysk politik och religion. Dostojevskij försvarades sig med att göra det till icke-politisk fråga då han menade att han endast läst texterna för dess litterära kvalitéer, varken mer eller mindre.

Pådrivet av kejsar Nicolas I och hans rädsla för en revolution, liknande de som skakat Europa föregående år, fann de gruppen skyldiga. De arresterades 23 april 1849 och fördes till "Peter och Paul fästningen", ett högriskfängelse där de farligaste fångarna förvarades, för att invänta sin dom.

Fallet diskuterades i fyra månader innan de dömdes till döden genom arkebusering. 23 december 1849 togs fångarna till Semynovplatsen i S:t Petersburg där de radades upp och delades i grupper om tre. Dostojevskij hamnade som den tredje i ordningen på den andra raden. Exekutionen stoppades plötsligt när ett brev från tsaren framfördes. Dostojevskij benådades i sista stund och domen ändrades till fyra års straffarbete i Sibirien följt av ytterligare sex års förvisning.

Dostojevskij avtjänade sina fyra års straffarbete i ett Katorgafångläger* i Omsk i Sibirien. (Katorg är det ryska namnet på de fånglägren där hårt straffarbete utförs i avfolkade kolonier i avlägsna delar av Sibirien. Dessa var föregångarna till de senare Gulaglägren som uppfördes i Sovjetunionen under kommunisttiden.)

Dostojevskij var dessutom ansedd som en av de farligaste fångarna och var förbjuden all litteratur, med nya testamentet som enda undantaget. Han tvingades också bära både hand- och fotfängsel fram tills frigivandet. Förutom de många förbuden och frihetsberövandet var anläggningen en sanitär

olägenhet. Hela anstalten stank av avföring då en toalettinrättning skulle räcka åt 200 män. De överbefolkade barackerna var fulla av både smuts, råttor och löss. Golven var ruttna och om vintrarna var kylan isande och ofrånkomlig. På sommaren var det i stället den kvalmiga hettan och trängseln som gjorde tillvaron outhärdlig. Enligt Dostojevskij själv levde de som packade sillar och under sådana förutsättningar var det en omöjlighet att inte bete sig som djur.

Den hårda tillvaron tärde på hans hälsa och epilepsianfallen blev nu värre än tidigare samtidigt som han led av viktnedgång, hemorrojder och kraftiga feberanfall om nätterna.

Det måste närmast ha betraktats som en befrielse de gånger han skickades till sjukstugan och fick möjlighet att läsa både tidningar och noveller av Dickens. Dostojevskij var respekterad av de flesta och hade till och med övertalat en kamrat från att ta sitt liv. Men han kunde också väcka förargelse med sina starka åsikter och ibland trångsynta uttalanden.

Denna period kom han också att drabbas av en religiös upplevelse och blev än mer hängiven kyrkan. Tillsammans ska dessa händelser komma att ha stor påverkan på hans fortsatta författarskap, inte minst *Brott och straff* där huvudkaraktären går i genom ett liknande händelseförlopp.

När han frigavs från fånglägret 14 februari 1854 blev han hänvisad till obligatorisk tjänstgöring i Sibiriska armen. Med hjälp av sin brors finansiella stöd och tillhandahållande av sedan länge avsaknad av litteratur som bland annat Hegel och Kant kunde Dostojevskij påbörja sitt verk *Anteckningar från döda huset* om upplevelserna i fångenskap. Detta var den första boken i sitt slag som skildrade ett ryskt fängelse inifrån.

I mitten på mars hyrde han en bostad i Cossackträdgården beläget strax utanför staden Semipalatinsk dit han flyttade för att börja sin tjänstgöring i armen. Dostojevskij blev bekant med boende i området och började också ägna sig åt undervisning. På så vis kom han i kontakt med den lokala överklassen. Det var också så han kom att lära känna sin första fru Maria Dmitrievna Isaeva som inom kort blivit änka efter löjtnant Alexander Ivanovich Isaev. Dostojevskij skrev ett brev till general Eduard Totleben med uppriktiga ursäkter för sin inblandning i de utopiska kretsarna, med resultatet att han återvann rätten att publicera sig och ingå giftermål.

Han fortsatte dock att stå under polisövervakning under resten av sitt liv.

Maria och Fjodor gifte sig i Semipalatinsk den 7 februari 1857 trots att hon till en början avböjt hans frivilliga frierier bland annat på grund av hans dåliga ekonomi. Deras samliv blev allt annat än sorgfri lycka och de bodde mestadels isär, mycket på grund av Marias svårighet att hantera de allt mer förekommande anfallen.

Nystart i frihet

1859 frigavs Dostojevskij slutligen från sin tjänstgöring och tilläts återvända till Ryssland där han återsåg sin bror efter närmare tio år.

Ären därefter försörjde han sig på sitt skrivande och gav ut ett antal egna tidningar med broderns finansiella hjälp. Under denna tid publicerades en rad texter som bland annat *En liten hjälte*, (den enda romanen som färdigställdes under fängelsetiden), *Farbrors dröm*, *Anteckningar från döda huset* och *De kränkta och förödmjukade* som publicerades i tidningen *Vremya* som startats med broderns hjälp.

1862 reste Dostojevskij till Västeuropa tillsammans med litteraturkritikern Nikolay Strakhov. Det var

hans första resa till väst och han besökte Tyskland, Frankrike, Belgien, Italien och Schweiz. Han bearbetade sina intryck av resandet i *Vinteranteckningar om sommarintryck* där han riktar skarp kritik mot den moderna kapitalismen, materialismen och den förslappade kristendomen.

Mellan augusti och oktober året därpå reste han återigen till Europa och hade där en kärleksaffär med Polina Suslova i Paris. Han råkade återigen i klorna på sitt spelmissbruk och var nära att bli av med alla sina tillgångar.

Året efter detta 1864 hamnar han ytterligare en gång i en ekonomisk knipa då både hans fru och bror dör, varpå han lämnas som ensam försörjare åt sin styvson Pasha och broderns familj. Med hjälp av släktingar och vänner lyckas han undvika att bli totalt utblottad, trots att brodern efterlämnat skulder och deras gemensamma tidningsprojekt* misslyckats. (*De startade först *Vremya* som blev förbjuden av staten på grund av en artikel som problematiserar den polska revolten 1863, skriven av Dostojevskijs senare reskamrat N. Strakhov. *Vremys* ersattes senare av tidningen *Epoch* som efter bara ett år även den blev tvungen att läggas ner på grund av bristande finansiering. Innan dess hann de båda tidningarna publicera en rad framstående ryska författare och kritiker.)

1866 återvänder Dostojevskij till S:t Petersburg och efter att ha fått de första två delarna av *Brott och straff* utgivna orsakade publikationen en relativ framgång genom att generera åtminstone 500 nya läsare till tidskriften. Han lovade då sin förläggare att även färdigställa *Spelaren*, romanen som handlar om hans spelmissbruk och fick då rådet att anlita en sekreterare. På rekommendation anställdes den unga Anna Snitkina med vars hjälp *Spelaren* färdigställdes på bara 26 dagar.

15 Februari 1867 vigs Dostojevskij med sin sekreterare Anna Grigoryevna Snitkina i Trinity Cathedral i S:t Petersburg. Intäkterna på 7 000 rubel från *Brott och straff* var goda men räckte inte till att betala av skulderna och det kostsamma bröllopet. Ett par månader senare kunde de dock resa iväg på en försenad smekmånad som de finansierat med hjälp av hustruns sålda tillgångar.

De reste genom flera tyska städer på vägen till Genève och hann bland annat med ett besök på Gemäldegalerie Alte Meister, ett konstgalleri i Berlin där Dostojevskij fann inspiration för sitt skrivande.

1867 påbörjas det kommande mästerverket *Idioten* som efter ett utdraget utkaststadium färdigställs i januari 1869. Däremellan föds också parets första barn som sen avlider i lunginflammation efter bara tre månader.

Efter familjetragedin som skakar de båda makarna flyttar de först till en liten Schweizisk sjöstad i närheten av Genève för att sedan bosätta sig i Milano och därefter Florens. 1869 föds deras andra dotter Lyubov i Dresden.

Politiska oroligheter och ett mord inom den socialistiska gruppen "Folkets hämnd" inspirerar Dostojevskij att börja skriva *Onda andar* som färdigställs i slutet av 1872. Detta kan vara hans mest politiska verk som kretsar kring ideologiernas kamp och riktar skarp kritik mot den socialistiska utopin såväl som de konservativas oförmåga att möta idealisternas argument. Här markeras också hans politiska omvändelse mot en mer konservativ hållning och med ett tydligt avstånd från de revolutionära lärorna som hans tidigare socialistiska engagemang var en del av.

1871 återvänder familjen till S:t Petersburg efter den flera år långa utlandsvistelse. Bara några dagar efteråt föds tredje barnet Fjodor samtidigt som de finner sig i en svår ekonomisk kris. Återigen säljer de av egendom för att lösa sina skulder. Hustrun tar initiativ till att utnyttja upphovsrätten på makens texter till att förhandla om skuldavbetalningar som blir lösningen på deras ekonomiska problem. De flyttar också till en mindre lägenhet invid Tekniska institutet och säljer hyreshuset i Peski som dock

inte genererar den summan de hade hoppats på till följd av problem med hyresgästerna.

Efter hemkomsten till S:t Petersburg återupplivar Dostojevskij flera gamla bekantskaper som den gamla reskamraten Strakhov. En av hans nya bekantskaper var Konstantin Pobedonostsev som senare kom att bli mycket högt uppsatt inom den rysk-ortodoxa kyrkans styre. Han var reaktionär och mycket konservativ vilket hade inflytande över Dostojevskijs politiska tänkande som kom att röra sig mer i den riktningen.

Erkännande och sviktande hälsa

I januari 1873 publiceras *Onda andar* av Dostojevskijs eget förlag som han driver tillsammans med frun Anna. Försäljningen var succéartad och de sålde 3 000 exemplar av boken trots att handeln pågick i det egna hemmet och de bara tog emot kontantbetalningar.

I samband med detta startade Dostojevskij ett nytt tidskriftsprojekt, "En skribents dagbok", som skulle innehålla Dostojevskijs texter. På grund av bristande kapital publicerades konceptet istället i "Medborgaren" mot en lön på 3 000 rubel om året. Redan i mars året därpå säger Dostojevskij dock upp sig från tidningen på grund av det krävande arbetet. Byråkrati tros också vara en orsak då han under den korta tiden om 15 månader ställs inför rätta två gånger för att ha citerat utan tillstånd.

Dock får han snart ett erbjudande att fortsätta publicera sig i en annan tidskrift, "Anteckningar från fädlandet", och dessutom för en högre lön.

Samtidigt blev hans sviktande hälsa ett allt större problem. Han konsulterade flera läkare som ordinerade semester på kurort. Han beger sig då till Ems, en liten stad belägen i Rheinland-Pfalz i Tyskland där han får diagnosen akut katarr. Under vistelsen i Ems börjar han också skriva på *Ynglingen*, en roman som anses tongivande för Dostojevskijs tematisering av fader-son relationen. I augusti 1875 föds den andra sonen Alexey och senare samma år färdigställs *Ynglingen* vars enskilda delar publicerats i "Anteckningar från fädlandet" sedan januari.

Dostojevskij fortsatte inpå 1876 att arbeta med dagboksprojektet. Den bestod av samlade texter och korta berättelser på teman som samhälle, religion, politik och etik. Verket blev oerhört uppskattat och sålde dubbelt så bra som hans tidigare produktioner. Med hjälp av Annas bror och de nya intäkterna kunde familjen nu köpa sig en dacha* i Staraya Russa. (*ryska motsvarigheten till ett åretruntboende på landsbygden)

Sommaren 1876 fick Dostojevskij återigen problem med hälsan och åkte till Ems för att återhämta sig, samtidigt rekommenderade läkarna honom att flytta till ett varmare klimat permanent.

De litterära framgångarna inbringade inte bara goda intäkter utan även nya möjligheter i det sociala livet. Tsaren Alexander II bjöd in honom för en personlig uppläsning och bad honom också att utbildas hans bägge söner. Efter detta var Dostojevskij en väl ansedd författare som kunde påträffas i många av de stora ryska salongerna där han umgicks bland celebriteter som prinsessan Sophia Tolstaya, poeten Yakov Polonsky och konstnären Ilya Repin.

I december samma år höll han ett tal på poeten Nekrasovs begravning och blev utsedd till hedersmedlem i den ryska vetenskapsakademien. Hälsan var dock fortfarande ett problem och 1877 fick han inte mindre än fyra anfall.

1878 avled Dostojevskijs son Alexey av ett epileptiskt anfall vilket höll den sörjande fadern tillbaka från hedersuppdragen vid akademien. Efter det flyttade familjen tillbaka till lägenheten där han producerat sina första verk. Under samma tid blir Dostojevskij invald i styrelsen till "Slavic Benevolent Society" i S:t Petersburg där han två år senare blir vald till president. Samma sommar blir han också invald i det hedervärda "Association Littéraire et Artistique Internationale" som rymmer flera storheter som till exempel Victor Hugo och Leo Tolstoy.

1879 tvingar hans dåliga hälsa honom att för fjärde och sista gången besöka Ems där han diagnostiseras med kronisk obstruktiv lungsjukdom*. (*KOL – en obotlig lungsjukdom som oftast drabbar rökare och orsakar slembildning och svåra andningsbesvär.)

I februari 1880 inbjuds Dostojevskij att hålla tal vid invigningen av Pushkin-monumentet i Moskva. Talet gör stort intryck på publiken som blir starkt berörd och uppbådar massiva applåder. Emellertid möter talet senare kritik av konservativa tänkare för dess idolisering av "folket" och kopplingar görs också till de franska utopiska socialisterna.

Efter att den ryske Tsaren Alexander II mördats 1881 sätter säkerhetspolisen igång en stor satsning och bland annat genomförs en razzia hos en av Dostojevskijs närmaste grannar. Denna stress tillsammans med den föregående kritiken efter talet och anklagelserna om socialistiskt samröre är bidragande orsaker till hans förvärrade hälsotillstånd. Han drabbas av flera akuta inre blödningar kopplade till sin lungsjukdom och avlider 9 februari 1881.

Vid sin död var han en vida älskad författare och vissa hävdar att det var så många som 100 000 sörjande närvarande vid hans begravning.

På hans gravsten står en inskription från Nya Testamentet:

"Amen, amen säger jag er: Om vetekornet inte faller i jorden och dör, förblir det ett ensamt korn, men om det dör, bär det rik frukt." Jesus, från Johannesevangeliet 12:24

Dostojevskij har fått en rad minnesmärken uppkallade efter sig, inte minst en egen tunnelbanestation i hemstaden S:t Petersburg såväl som i födelsestaden Moskva. I en omröstning blev han utnämnd till den nionde största ryssen genom tiderna.

Många litteraturkritiker håller honom för en av de största och mest framstående psykologerna i litteraturhistorien och han refereras ofta som ursprunget till den ryska symbolismen, existentialismen, expressionismen och inte minst psykoanalysen. Freud lär ha sagt om *Bröderna Karamazov* att det var den viktigaste romanen som någonsin skrivits.

Den främmande damen och herrn under sängen

I.

– Ber om ursäkt, min herre! Tillåt mig fråga ...

Den förbigående spratt till och varseblev till sin häpnad en herre i sjubbskinnspäls, vilken burdust trängde sig på honom klockan åtta på kvällen mitt på gatan. Om en herre i Petersburg plötsligt tilltalade en totalt obekant person på gatan, blir den senare som bekant alltid mycket häpen.

Den förbigående spratt sålunda till och blev en smula förskräckt.

– Ursäkta, att jag besvärar er, sade herrn i sjubbskinnspälsen, men jag ... ja, jag vet inte riktigt ... ni får förlåta mig ... som ni ser, är jag något ur balans ...

Nu först märkte den unge herrn i promenadvinterrocken, att herrn i sjubbskinnspälsen verkligen hade förlorat jämnvikten. Hans rynkiga ansikte var mycket blekt, rösten darrade, hans virriga tankar tycktes med de osammanhängande orden halka från tungan, och det var tydligt, att det var honom mycket påkostande att komma fram med en begäran till en person, som kanske stod under honom i fråga om rang eller stånd. Och för resten måste en sådan begäran i alla händelser förefalla otillständigt ohyfsad och underlig för en sådan person, som hade en så fin promenadrock, en så respektabel och prydlig mörkgrön frack och så många miniatyrordnar på denna frack. Allt detta gjorde tydligen herrn i sjubbskinnspälsen så generad, att den andre herrn slutligen sökte ta på sig en lugn min och på ett fint vis göra slut på den obehagliga scen, som han själv hade ställt till.

– Förlåt mig! Jag var inte riktigt vid mina sinnens fulla bruk, och ni känner mig ju inte. Ursäkta, att jag har oroat er. Jag gick i mina funderingar ...

Härvid lyfte han artigt på hatten och skyndade vidare.

– Men för all del! Var så god! ...

Den lille mannen i sjubbskinnspälsen var emellertid försvunnen i mörkret och lämnade den andre fortfarande i ett tillstånd av förvåning.

– En lustig kurre! tänkte herrn i promenadrocken. Sedan hans förundran lagt sig och han hunnit glömma den lilla episoden, samlade han åter sina tankar och återtog sin promenad fram och tillbaka, under det han oavbrutet tittade upp mot ett hus med en massa våningar. Dimman hade börjat breda ut sig, och för den unge mannen kom detta inte olägligt, därför att hans envisa promenad på samma ställe därigenom blev mindre observerad, utom på sin höjd av någon åkare, som hela tiden suttit på sin kuskbock i fåfäng väntan.

– Ursäkta!

Han spratt åter till, för samma karl i sjubbskinnspälsen stod återigen framför honom.

– Ursäkta, att jag på nytt ... stammade han, men ni är säkert en gentleman. Fäst inte något avseende vid min person ur någon trångsynt social synpunkt ... Jag har för resten gått tokigt ... Men sätt er in i min ställning! ... Det är så mänskligt ... Framför er, min herre, står en man, som är nödsakad att vända sig till er med en ödmjuk anhållan.

– Om jag kan ... Vad är det fråga om?

– Ni tror kanske, jag vill låna pengar av er, sade den mystiske herrn, i det han krökte läpparna till en hysteriskt leende och bleknade.

– För all del ...

– Nej, jag ser, att jag faller er till besvär. Förlåt, men jag kan inte längre tåla mig själv. Ni måste i

mig se en abnorm människa, en galning, men ni får därför inte dra den slutsatsen att ...

– ~~Till saken, till saken, avbröt den unge mannen, det han otåligt nickade på huvudet.~~

– Där har vi det! Ni, unge man, påminner mig ofrivilligt om en sak, som om jag vore en tanklös pojke. Ja, jag tycks verkligen ha förlorat vettet. Hur förefaller jag er nu i min förnedring? Svara mig öppet!

Den unge mannen blev förlägen och teg.

– Tillåt mig göra en öppen fråga: Har ni inte sett en dam? Där består hela min begäran, utbrast slutligen herrn i sjubbskinnspälsen.

– En dam?

– Ja, en dam!

– Jo visst har jag sett en dam. Men sanningen att säga, är det så många damer, som gått förbi.

– Naturligtvis, inföll den mystiske herrn med ett bittert löje. – Jag har tagit miste. Men det var inte det jag ville fråga om. Jag ville bara veta, om ni inte har sett en dam i en rävskinnskappa och mörk sammetskapott med svart flor.

– Nej, en sådan har jag inte sett. Det kan jag inte erinra mig.

– I så fall ber jag om ursäkt.

Den unge mannen ville å sin sida också fråga något, men herrn i sjubbskinnspälsen var redan åter försvunnen och kvarlämnade för andra gången sin tålige åhörare i ett tillstånd av stor häpnad.

– Måtte fan ta honom, mumlade den unge mannen i promenadrocken och såg mycket fundersam ut. Han svepte bäverkragen kring halsen och började åter flanera, allt under det att han försiktigt tittade det stora husets port. Han blev allt mer i misshumör.

– Varför kommer hon inte ut? tänkte han. Klockan är snart åtta!

I detsamma slog klockan åtta slag i ett tornur.

– Ack! Äntligen för tusan!

– Ursäkta!

– Ursäkta mig, att jag så här ... Men ni snuddade så nära, att jag blev skrämmd, sade den sjubbskinnspälsade i förbigående och rynkade pannan. – Nu är jag åter framme. Naturligtvis måste jag förefalla er orolig och underlig.

– Var god och förklara er utan omsvep! Säg genast ifrån! Jag vet ju ännu inte, vari er önskan består.

– Har ni så bråttom? Ni ska få höra, hur det är. Jag ska tala om alltsammans öppet, rakt på sak. Men vad är att göra? Omständigheterna sammanlänkar ibland människor av alldeles olika karaktär. Men jag ser, ni är otålig, unge man. Jo, det förhåller sig som så, att ... Förresten vet jag inte, hur jag ska uttrycka mig. Jag söker en viss dam – som ni ser, är jag besluten att säga allt. Jag måste veta, vart denna dam har gått. Vad hon heter, anser jag att ni inte behöver veta, unge man.

– Nå vidare?

– Vidare? Vilken ton ni tar er mot mig! Ursäkta, jag har kanske förolämpat er, då jag kallade er: unge man. Men jag menade inte något illa med det. Kortsagt, vill ni göra mig en stor tjänst i fråga om den där damen? Det är en ärbär kvinna av mycket god familj i min umgängeskrets. Hon har blivit mi anförtrodd, och jag har inte familj, förstår ni ...

– Än sedan?

– Sätt er in i min belägenhet, unge man! Ack, där har vi ordet igen. Ursäkta, att jag alltjämt kallar er: unge man. Varje minut är dyrbar. Tänk er bara! Den där damen ... Kan ni möjligen säga mig, vem som bor i detta hus?

– Jo, där bor många personer.

– Ja, det har ni alldeles rätt i, sade herrn i sjubbskinnspälsen och försökte dra munnen till ett

konstlat leende för att hålla humöret uppe. – Jag märker, att jag är lite yr i huvudet. Men varför anslå ni en sådan gäckande ton? Ni ser, att jag öppenjärtigt erkänner, att jag är en smula konfys, och om ni är snarstucken och stolt av er, bör ni ha fått nog tillfredsställelse av att se mig i min förnedring. Jo, ja, menar den där damen med mycket anständig levnadsvandel, om också något lätt på foten ... Ursäkta, jag uttrycker mig, som om det vore tal om litteratur. Man har nämligen kommit underfund med att Paul de Kock har ett mycket lätt innehåll och att allt lättsinne kommer från Paul de Kock.

Den unge mannen såg medlidsamt på herrn i sjubbskinnspälsen, vilken tycktes ha blivit alldeles virrig. Han teg, sneglade på honom med ett fånigt småleende och grep med darrande hand i hans pälskrage utan synbar anledning.

– Ni frågar, vem som bor här? frågade den unge mannen och tog ett steg tillbaka.

– Ja, här bor många, sade ni.

– Här, vet jag, bor också Sofia Ostafjevna, sade den unge mannen i viskande ton och inte utan en viss medlidsam klang i tonen.

– Där ser ni! Ni vet alltså ändå något, unge man.

– Jag försäkrar er, att jag vet rakt ingenting. Jag har bara gissat mig till det av ert förstörda utseende.

– Jag har nyss fått veta av köksan, att hon brukar komma hit. Men ni är nog inte på rätta stråten. De vill säga, hon går inte och hälsar på Sofia Ostafjevna. De båda är inte bekanta.

– Inte det? Ursäkta!

– Det är tydligt, att det där inte intresserar er, unge man, yttrade den sällsamme herrn med bitter ironi.

– Hör på, sade den unge mannen stammande, jag begriper i själva verket inte orsaken till er upprörda stämning. Kanske har man lurat er? Svara öppet!

Härvid log han uppmuntrande och tillade, i det hela hans hållning røjde en viss ädel ansats att göra en lätt bugning: – Vi ska åtminstone försöka förstå varandra bättre.

– Ni förkrossar mig! Men uppriktigt sagt, tillstår jag, att det verkligen förhåller sig så. Vem kan de inte hända? Jag är djupt rörd av ert deltagande. Medge unga människor emellan ... Jag är visserligen inte ung längre, men ni förstår: gamla vanan och ungarlivet bland ungarlar – ni känner till det?

– Visst gör jag det! Men varmed kan jag stå er till tjänst?

– Jo, ser ni ... Ni får medge, att om hon har besökt Sofia Ostafjevna ... För resten vet jag inte säkert vart den där damen har gått. Jag vet bara, att hon är i detta hus. Och då jag såg er promenera här – jag har själv brukat promenera på den här sidan – trodde jag ... Jo, ser ni, jag väntar på den där damen; ja, vet, att hon är här ... Jag fick lust att träffa henne och förklara för henne, hur opassande och otäckt ... Kort sagt, ni förstår mig ...

– Hm! Nå vidare!

– Ni skall inte tro, att jag gör detta för min egen räkning. Inbilla er inte det! Det är en annans hustru det gäller. Mannen står där borta på Vosnesenska bron. Han vill ertappa henne, men som varje äkta man kan han inte ta ett avgörande steg, för han vill inte tro det. (Härvid gjorde herrn i sjubbskinnspälsen ett försök att dra på mun.) Jag är hans gode vän. Medge själv: jag är en man, som åtnjuter ett visst anseende, och jag kan inte vara den kvinnotjusare, som ni tar mig för.

– Naturligtvis inte! Nå, vidare i texten!

– Jo, det förhåller sig så. Jag står och lurar på henne, det är mig ålagt. O, den olycklige äkta mannen! Och jag vet, att den där unga damen är mycket listig. Alltid har hon Paul de Kock under huvudkudden. Jag är säker på att hon oförmärkt söker slinka undan någonstans. I förtroende kan jag nämna, att köksan sade, att hon gick hit. Som tokig rusade jag hit, så fort jag fick höra det. Jag går oc

lurar på henne. Jag har länge haft mina misstankar riktade på detta hus, och därför vill jag be er gå fram och tillbaka här. Ni, ni ... jag vet inte ...

– Vad är det då ni slutligen vill?

– Jo, det är så ... Jag har inte äran att känna er och törs inte vara nyfiken genom att fråga, vem ni är och hur det kommer sig att ... Men tillåt mig i alla fall göra närmare bekantskap. Ett mycket angenämt tillfälle!

Darrande av rörelse tryckte han den unge mannens hand.

– Detta borde jag ha gjort från början, utbrast han, men jag glömde den enklaste hövlighet.

Under dessa ord kunde herrn i sjubbskinnspläsen omöjligt stå stilla, tittade sig oroligt omkring åt alla håll, bytte om fot och grep den unge mannens hand lika kraftigt, som den drucknande försöker hålla sig fast i ett halmstrå.

– Ser ni, fortfor han, jag ville vända mig till er på vänskapligt vis ... ursäkta, jag tog mig friheten ... Jag vill be er gå på den andra sidan av gatan bakom hörnet, på baksidan. Jag ska gå på framsidan vid stora ingången, så att hon inte kan undkomma oss. Så fort ni får se henne, ska ni stanna och ropa på mig. Men jag är ju galen. Nu först inser jag riktigt min dumhet och det otillbörliga i mitt förslag.

– Nej, för all del!

– Urskulda mig inte! Jag är otillräknelig. Jag är uppriven, söndersliten. Det är, som om jag blivit dödsdömd. Jag erkänner. Jag ska vara ädelmodig och öppen hjärtig mot er, unge man: jag tog er rent av för hennes älskare.

– Ni vill alltså rent ut veta, vad jag gör här?

– Ädle man, min herre, jag är fjärran från den tanken, att ni skulle vara *han*. Jag vill inte förolämpa er med blotta misstanken, men ... Kan ni ge mig ert hedersord på att ni inte är älskaren?

– Gott, ni har mitt hedersord på att jag är älskare, men inte er hustru. I annat fall stod jag inte här på gatan, utan vore naturligtvis tillsammans med henne.

– Med min hustru? Vem har inbillat er, att jag har en hustru, unge man? Jag är ungar, det vill säga själv älskare.

– Ni sade, att hennes man väntar där borta ... på Vosnesenska bron ...

– Ja, naturligtvis, eftersom jag har sagt det. Men det finns också andra förbindelser. Ni får medge, unge man, att det finns vissa lättsinniga karaktärsdrag, det vill säga ...

– Förträffligt, mycket bra.

– Det vill säga, jag är alls inte den äkta mannen.

– Mycket troligt. Men jag vill öppet säga er, att sedan jag nu tagit er ur er villfarelse, vill jag också vara i fred, och därför säger jag er rakt i ansiktet: ni generar mig och står mig i vägen. Jag lovar att ropa på er, om så behövs. Men nu ber jag er ödmjukast: låt mig vara i fred och gå er väg! Jag väntar själv på någon.

– Ursäkta, ursäkta! Jag går min väg och respekterar ert hjärtas lidelsefulla otålighet. Jag fattar den, unge man. O, hur bra jag nu förstår er!

– Det är bra.

– Farväl! Men ursäkta, unge man, att jag åter vänder mig till er. Jag vet inte, hur jag ska uttrycka mig. Ge mig ännu en gång ert hedersord på att ni inte är älskaren!

– Ack, Herre Gud, börjar det nu igen!

– Ännu en sista fråga! Känner ni namnet på mannen, vilkens hustru ... hon, som ni slår för?

– Naturligtvis känner jag det. Det är inte ert namn och därmed basta.

– Men hur kan ni veta, vad jag heter.

– Hör på! Gå er väg! Ni förspiller bara tid i onödan. Under tiden har hon tusen utvägar att slinka

undan. Er flamma är klädd i rävskinnspäls och kapott, men min går i rutig kappa med ljusblå sammetshatt. Vad vill ni mer? Är det inte nog?

– Ljusblå sammetshatt! Hon har också både rutig kappa och ljusblå hatt ibland, utbrast den andre obehärskat och vände plötsligt om.

– Ja, för tusan, sådant kan ju hända. För resten. Vad angår det mig? *Min* brukar inte gå åt det hållet

– Men var är hon – er?

– Varför är ni så nyfiken att få veta det?

– Jag menar, att det vore intressant att höra.

– Ni har då minsann inte en känsla av skam i kroppen. Jo, *min* har bekanta här i tredje våningen åt gatan. Räcker inte det? Kanske ni vill veta, vad de heter också?

– Min Gud! Jag har också bekanta i tredje våningen med fönster åt gatan. General ...

– En general?

– Ja, en general. Vill ni kanske veta, vad generalen heter? Var så god: general Polovitsyn.

– Där har vi det! – Nej, det är inte de, rättade han sig plötsligt och småsvor för sig själv.

Båda teg och såg villrådigt på varandra.

– Varför glor ni så på mig? skrek den unge mannen och försökte ge avlopp åt sin förargelse genom att gruffa med honom.

Herrn i sjubbskinnspälsen blev nervös. – Ja, jag vill påstå att ...

– Nej, ursäkta! Nu ska vi tala förstånd. Saken angår oss båda. Bekänn för mig: vilka personer är där i huset?

– Ni menar mina bekanta?

– Ja visst, era bekanta.

– Där ser ni själv! På era ögon kunde jag redan lista ut, att ni har bekanta där.

– Måtte fan ta er! Är ni då blind? Om jag nu står framför *er*, kan jag väl inte vara med *henne*.

Bekänn då! För resten kvittar det mig lika, om ni bekänner eller inte.

Den unge mannen i promenadrocken snurrade runt två varv på klacken och svängde med armen.

– Jag har ju ingenting att bekänna, men som gentleman vill jag ändå nämna allt för er. I början gick min hustru ensam dit. Hon är släkt med dem. Jag misstänkte naturligtvis ingenting. Igår mötte jag hans excellens, som talade om, att han flyttat härifrån, och min fru – nej, jag menar naturligtvis en annans fru – hon, vilkens man väntar på Vosnesenska bron – hon sade, att hon senast i förgår hade varit hos dem, det vill säga i denna våning. Men köksan sade, att hans excellens våning hade hyrts av en ung man vid namn Bobynitsyn.

– Ack, nu är det alldeles för galet!

– Högädle herre, jag är utom mig av skräck och förfäran.

– Vad angår det mig, om ni är utom er av skräck och förfäran? Men ser ni, därborta skymtade något ljust.

– Var? Var? Ropa bara: Ivan Andreitj, så kommer jag rusande.

– Gott! Men vänta! Ivan Andreitj!

– Här är jag, ropade Ivan Andreitj och vände om med andan i halsgropen. – Nå, vad står på? Vad är det?

– Ingenting. Jag ville bara veta, vad den där damen heter.

– Glaf...

– Glafira?

– Nej, inte precis så. Ursäkta, jag kan inte nämna henne namn. – Han blev därvid kritvit i synen.

– Nej, naturligtvis heter hon inte Glafira. Jag vet bäst själv, att varken den ena eller den andra hete

Glafira. Men med vem går hon?

– Var?

– Där borta.

– Men hur kunde ni veta, att hon heter Glafira?

– Är det inte nog pratat om detta i himmelens namn? Ni säger ju själv, att er inte heter Glafira.

– Min herre, vilken ton!

– Jag ger tusan i tonen. Vad är hon, den där kvinnan, er fru?

– Det är inte min fru, jag är ogift ... Men jag finner det opassande, att en människa, som inte precis är värd högaktning, men åtminstone väluppfostrad, svär vid varje steg. Ni kan inte säga ett ord utan att ge er tusan på det.

– Ja visst tusan. Där har ni. Begriper ni?

– Ni är förblindad av vrede, och jag ska tåga. Min Gud, vad är det?

– Vad?

Bråk och skratt hördes. Två slamsigt klädda flickor kom utför trappan. De båda herrarna rusade mot dem.

– Vad gör ni här? Vart ska ni ta vägen?

– Det är inte de.

– Jo visst. Åkare!

– Vart ska jag köra er, mamsell?

– Till Pokrov. Sätt er upp, Annusjka! Jag skall köra er dit.

– Jag far åt det andra hållet. Låt gå! Kör i väg!

Droskan satte igång.

– Var kan dom ha kommit ifrån?

– Herre Gud! Vore det inte bäst att fara dit?

– Vart?

– Till Bobynitsyn, förstås.

– Nej, det går inte.

– Varför inte?

– Om jag följde efter henne, skulle hon vända mig ryggen och påstå, att jag tagit miste. Jag känner henne. Hon skulle säga, att jag med flit hade kommit för att överraska henne, och hon skulle skjuta skulden på mig.

– Men tänk, om hon är där! Men hör på! Varför skulle vi inte kunna göra visit hos generalen?

– Men han har ju flyttat.

– Det gör detsamma. Hon går dit, och ni går också dit. Förstår ni inte? Låtsas, som om ni inte visste att generalen hade flyttat, som om ni ville hälsa på honom och hans hustru och så vidare.

– Men sedan?

– Sedan ertappar ni någon hos Bobynitsyn. Att ni kan vara en sådan dumskalle ...

– Men vad har jag för gott av det?

– Hur kan ni fråga så dumt? Att ni inte blygs, löjliga människa, att fråga så!

– Men varför är ni så intresserad av det? Ni vill kanske få reda på ...

– Vad skulle jag ta reda på? Det angår er inte för tusan. Jag ska gå ensam. Gå ni och håll utkik vid den andra ingången därborta! Men raska på!

– Ärade herre, ni tycks åter glömma er, röt herrn i sjubbskinnspälsen förtvivlad.

– Vad gör det, svarade den unge mannen, bet ihop läpparna och gick fram mot herrn i sjubbskinnspälsen. För vem skulle jag glömma mig? dundrade han och knöt näven.

– Högädle herre, tillåt ...

– Vem är ni, inför vilken jag skulle glömma mig? Vad heter ni?

– Jag förstår inte detta, unge man. Varför vill ni veta mitt namn? Det kan jag inte nämna. Men jag går gärna med er. Kom med! Jag ska inte svika och är redo till allt. Men tro mig, jag har verkligen förtjänat hövligare tilltal från er sida. Man får aldrig förlora sin sinnesnärvaro, och om ni har bragts ur balansen – och det är ju tydligt – så behöver ni väl därför inte förgå er mot mig? Ni är en ännu ung, mycket ung man.

– Vad angår det mig, att ni är gammal? Ni är avundsjuk. Gå er väg! Varför ränner ni här?

– Inte är jag så värst gammal heller. Och inte springer jag min väg.

– Det märks nog. Men packa er nu i väg!

– Nej, jag följer med er. Det kan ni inte förbjuda mig. Jag är också inblandad i saken. Jag kommer med.

– Tala saktare! Tyst! Tyst!

Båda gick in i huset och steg uppför trapporna till tredje våningen. Det var mycket skumt.

– Stopp! Har ni tändstickor? Röker ni inte cigarr?

– Jo, jag har eld, vänta, ska jag tända! – Herrn i sjubbskinnspläsen kände efter i fickorna.

– Vilket nöt! Här tycks vara en dörr.

– Nej, här är det.

– Vad tjuter ni för? Håll mun!

– Min herre, jag måste stålsätta mig. Ni är en ovanligt fräck karl.

Nu flammade en tändsticka upp.

– Här är namnplåten. Ser ni, där står: Bobynitsyn.

– Ja, jag ser.

– Ska vi knacka på?

– Ja, visst måste vi det, ljudet från herrn i sjubbskinnspläsen.

– Nå, så knacka då!

– Nej, varför skulle jag? Ni får börja och knacka.

– Kruka!

– Kruka kan ni vara själv.

– Så packa er i väg då!

– Jag nästan ångrar, att jag invigt er hemligheten. Ni ...

– Vad är det med mig?

– Ni har använt er av min momentana sinnesförvirring, ni har missbrukat mitt upprörda själstillstånd.

– Jag ger det tusan. Jag finner er löjlig, och därmed punkt.

– Varför är ni *här*?

– Varför är *ni* här?

– Just en snygg moral, anmärkte herrn i sjubbskinnspläsen med förbittring.

– Vad pratar ni om moral? Vad har ni otalt med den?

– Där ser man. bäst, hur omoralisk ni är!

– Vad menar ni?

– Jo, enligt er mening är varje bedragaren äkta man en nattmössa.

– Är ni kanske den äkta mannen? Han står ju på Vosnesenska bron. Vad angår det er? Varför lägga ni näsan i hans affärer?

– Det ser ut, som om just ni skulle vara älskaren ...

– Om ni fortsätter på det här viset, måste jag säga, att också ni är en nattmössa. Men det finns också en annan titel.

– Ni vill väl inte påskina, att jag är den äkta mannen, utbrast herrn i sjubbskinnspälsen häftigt och ryggade tillbaka, som om han fått en skopa hett vatten över sig.

– Tyst! Hörde ni ingenting?

– Det är hon!

– Nej. Usch så mörkt!

Allt blev tyst. Från Babynitsyns våning hördes ett buller.

– Varför skulle vi kivas, min herre? Viskade herrn i sjubbskinnspälsen.

– Ja för tusan, varför ska vi det? Det var ni själv, som kände er förolämpad.

– Ja, därför att ni satte mitt tålamod på för svårt prov.

– Håll mun!

– Men medge, att ni ännu är mycket grön?

– Håll käften!

– Naturligtvis är jag alldeles ense med er, att en man i en sådan belägenhet är en nattmössa ...

– Varför kan ni då aldrig tiga?

– Men vad tjänar det till att så ilsket förfölja den olycklige äkta mannen?

– Där är hon!

– Hon! Hon? Varför väsnas ni så? Det gäller väl inte ert skinn.

– Min herre, nådig herre, framstötte herrn i sjubbskinnspälsen, blek och kippande efter andan, jag är naturligtvis ur balans. Ni har sett tillräckligt av min förödmjukelse. Nu är det natt, men vänta bara ... morgon. För resten ska vi säkert inte träffas imorgon, fast jag inte är rädd att träffa er. För övrigt är det inte jag, utan en vän till mig, som står på Vosnesenska bron. Ja, så är det. Och det här är hans fru, det är alls inte min. Olycklige man! Jag försäkrar er, jag är bekant med honom, och om ni vill, ska jag berätta hela sammanhanget. Jag är hans vän, som ni kan förstå, för annars skulle jag inte gjort mig så mycket besvär för hans skull, det begriper ni själv. Hur många gånger har jag inte sagt åt honom: varför gifter ni er, käre vän? Ni har ju en ansedd ställning ändå, det går ingen nöd på er och ni har ett gott namn – varför skulle ni sätta allt detta på spel för en kokett kvinnas nyck? Medge det! Nej, svarade han, jag gifter mig för att njuta familjelycka. Där har ni nu familjelyckan! Förut förde han själv äkta män bakom ljuset, men nu får han själv tömma kalken. Ursäkta, men denna förklaring var oundvikligt nödvändig. Han är en olycklig människa och måste tömma kalken. Så är det. – Härvid svek stämman, som om herrn i sjubbskinnspälsen hade varit nära att kvävas av snyftningar.

– Måtte fan ta dem allesamman! Som om det inte fanns nog många dumbommar ändå! Och vem är ni egentligen?

Den unge mannen skar tänderna av raseri.

– Efter detta får ni väl ändå medge, att jag har varit ädelmodig och öppenhjärtig mot er. Och ändå anslår ni en sådan ton.

– Ursäkta först, jag frågar: vad heter ni?

– Vad angår det er? Jag kan inte säga det.

– Inte det! Nå, känner ni Sjabrin? Frågade den unge mannen hastigt.

– Sjabrin?!

– Ja, just Sjabrin! – Härvid härmade den unge mannen den sjubbskinnspälsades röst. – Begriper ni nu?

– Nej, vilken Sjabrin? Svarade herrn i sjubbskinnspälsen med synbar nervositet. – Den Sjabrin, som jag känner, är en riktig hedersknyffel. Er ohövlige insinuation kan jag endast ursäkta genom er

vanvettiga svartsjuka.

– Han är en skurk, en lättköpt själ, som tar mutor, en skojare, som har stulit ur statskassan. Han bli snart ställd inför rätta.

– Ursäkta, återtog herrn i sjubbskinnspälsen och bleknade, ni känner honom inte. Jag märker tydligen, att ni inte vet, vem han är.

– Visserligen känner jag honom inte personligen, men jag har reda på honom genom mycket goda källor.

– Vilka källor då, min herre? Som ni ser, är jag lite tankspridd.

– En åsna, en svartsjuk hanrej, som inte kan ha ögonen på sin egen fru! Det är vad han är, om det gläder er att veta.

– Förlåt, det är ett fatalt misstag, unge man.

Från Babynitsyns våning förnams åter buller. Dörren öppnades, och en kvinnoröst hördes.

– Ack, det är inte hon, inte hon! Jag känner inte igen hennes stämma. Nu har jag riktigt klart för mig, att det inte är hon, sade mannen i sjubbskinnspälsen, blek som lärft i synen.

– Var tyst! – Den unge mannen lutade sig mot väggen.

– Min herre, jag springer min väg. Det är inte hon, och det gläder jag mig åt.

– Nå, så gå! Ge er fort i väg!

– Men varför stannar ni kvar?

– Varför går ni inte själv?

Dörren öppnades, och herrn i sjubbskinnspälsen kunde inte hålla sig, utan rusade huvudstupa utför trapporna.

Förbi den unge mannen gick en herre och en dam, och hans hjärta stelnade. Han hörde en bekant kvinnostämma och sedan en grov mansröst, som han alls inte kände igen.

– Det gör ingenting. Jag skaffar en släde, sade den grova rösten.

– I så fall säger jag ja. Skynda er och skaffa en släde!

Den unga damen blev ensam.

– Glafira! Var är dina trohetseder? Utbrast den unge mannen och grep henne om handen.

– Aj, vem är det? Är det du, Tvorogov? Min Gud! Vad gör ni här?

– Med vem talade ni nyss?

– Det var min man. Gå genast er väg! Han kommer strax tillbaka från Polovitsyns våning. Gå, för Guds skull gå!

– Polovitsyn flyttade för tre veckor sedan. Jag vet allt.

Den unga damen rusade utför trappan, men den unge mannen sprang efter och hann upp henne.

– Vem har sagt er det? Frågade damen.

– Er man Ivan Andreitj, min nådiga. Han är här, min fru.

Och där stod Ivan Andreitj verkligen på trappan sin sjubbskinnspäls.

– Är det ni! Utbrast han förfärad.

– Ah, c'est vous! utropade Glafira Petrovna och kastade sig med oförfalskad glädje i hans armar. – Hur är det fatt med dig? Jag var hos Polovitsyn, och kan du tänka dig ... Du vet, de bor nu vid Izmajlovska bron. Jag har redan talat om det, du minns. Jag tog en släde därifrån. Hästarna skyggade för något och skenade iväg. Släden krossades i ett gathörn, och jag kastades ut hundra steg härifrån. Kusken häktades, jag förlorade sansen. Till all lycka kom monsieur Tvorogov ...

– Vad nu?

Monsieur Tvorogov liknade mer en stenbild än en herre med detta namn.* (*Ordagrant: den tvåhornade.)

– Jo, monsieur Tvorogov fick se mig här och tog hand om mig. Men nu är ni här, och jag kan endast betyga er min varma tacksamhet, Ivan Ilitj ...

Damen räckte den förstenade Ivan Ilitj en hand, varmed hon snarare klämde än tryckte hans.

– Jag får presentera monsieur Tvorogov, en bekant till mig. På en bal hos Skorlupovs hade vi nöjet att råkas. Jag nämnde det ju en gång för dig. Har du glömt det, Coco?

– Ja visst! Nu kommer jag ihåg det, bekräftade den sjubbskinnspälsade herrn, som nu fick heta Coco. – Mycket angenämt, mycket angenämt!

Därvid tryckte han herr Tvorogovs hand med värme.

– Med vem talar du? Vad betyder detta? Jag väntar på dig, ljud den grova stämman.

Framför gruppen stod plötsligt en herre av ändlös längd. Han tog fram en lorgnett* och fixerade herrn i sjubbskinnspälsen. (*Glasögon med ett el. två glas och handtag.)

– Ack, monsieur Bobynitsyn, läspade damen, varifrån kommer ni? Ett högst angenämt sammanträffande. Kan ni tänka er: hästarna skenade! Här är min man – Jean. Och detta är monsieur Bobynitsyn, som jag träffade på en bal hos Karpovs.

– Angenämt, högst angenämt! Jag ska strax skaffa en täcksläde, min sötnos.

– Ja, gör det, Jean. Jag är ännu rysligt uppskrämd och känner mig illamående ... Idag på maskeraden! viskade hon åt Tvorogov ... Farväl, farväl, herr Bobynitsyn! Vi träffas säkert på balen hos Karpovs imorgon.

– Nej, förlåt, jag kan inte komma dit i morgon. Då skall jag ... Och herr Babynitsyn mumlade något mellan tänderna, skrapade med stövelsulorna, satte sig upp i släden och for sin väg.

Nu kom den andra släden fram, och damen tog plats där. Men herrn i sjubbskinnspälsen stod kvar. Han var tydligen oförmögen att göra en rörelse och stirrade fånigt på den unge herrn i promenadrocken. Denne log ett nästan idiotiskt löje.

– Jag förstår inte ...

– Tillåt mig säga, att denna bekantskap gläder mig mycket, sade den unge mannen och hälsade artigt, som för att dölja en viss förlägenhet.

– Mycket glad, mycket glad ...

– Har ni inte tappat en galosch?

– Jag? Jo visst! Jag tackar så mycket. Jag hade ändå tänkt skaffa mig gummigaloscher.

– Ja, gummigaloscher är bra för transpireringen vid fotsvett, sade den unge mannen med ett synbarligen gränslöst deltagande.

– Jean! Kommer du inte snart?

– Ja, det är bra för fotsvett. Strax, strax, min söta vän, men det var ett så intressant samtal. Som ni själv behagade anmärka, är det bra för transpireringen. Ursäkta, jag måste ...

– För all del!

– Mycket glad att ha gjort er bekantskap.

Herrn i sjubbskinnspälsen satte sig upp i täcksläden. Den unge mannen stod alltjämt kvar på samma fläck och stirrade med häpnad på den bortglidande släden.

II.

Följande kväll var de föreställning i Italienska operan. Ivan Andrejevitj slog ner i teatersalongen som en bomb. Man hade ännu aldrig hos honom märkt en sådan furore, en så lidelsefull kärlek till musiken. Detta var så mycket underligare, som Ivan Andrejevitj annars var synnerligen livad för att snarka bort en god stund på operan. Och stundom hade det hänt, senast under förra säsongen, att han

- [The Twisted Tale of Tiki Island \(Give Yourself Goosebumps, Book 21\) here](#)
- [read Dante's Commedia: Elements of Structure.pdf](#)
- [download Rome and the Mediterranean: Books XXXI-XLV of the History of Rome from its Foundation](#)
- [read A Companion to John Wyclif \(Brill's Companions to the Christian Tradition, Volume 4\)](#)
- [read online Dawn Light: Dancing with Cranes and Other Ways to Start the Day.pdf, azw \(kindle\), epub, doc, mobi](#)
- [read The Other Son of God](#)

- <http://aneventshop.com/ebooks/The-Twisted-Tale-of-Tiki-Island--Give-Yourself-Goosebumps--Book-21-.pdf>
- <http://crackingscience.org/?library/Dante-s-Commedia--Elements-of-Structure.pdf>
- <http://test1.batsinbelfries.com/ebooks/Windows-PowerShell-Pocket-Reference--2nd-Edition-.pdf>
- <http://aircon.servicessingaporecompany.com/?lib/A-Companion-to-John-Wyclif--Brill-s-Companions-to-the-Christian-Tradition--Volume-4-.pdf>
- <http://serazard.com/lib/Inventing-a-Nation--Washington--Adams--Jefferson.pdf>
- <http://toko-gumilar.com/books/The-Other-Son-of-God.pdf>